

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

13 במרס 2018

768

כ"ו באדר התשע"ח

עמוד

134 הצעת חוק-יסוד: ישראל - מדינת הלאום של העם היהודי

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם הוועדה המשותפת לוועדת הכנסת ולוועדת החוקה, חוק ומשפט לדיון בהצעת חוק יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי:

הצעת חוק-יסוד: ישראל – מדינת הלאום של העם היהודי¹

- עקרונות יסוד 1. (א) ארץ ישראל היא מולדתו ההיסטורית של העם היהודי, שבה קמה מדינת ישראל.
- (ב) מדינת ישראל היא מדינת הלאום של העם היהודי, שבה הוא מממש את זכותו הטבעית, התרבותית וההיסטורית להגדרה עצמית.
- (ג) מימוש הזכות להגדרה עצמית לאומית במדינת ישראל ייחודי לעם היהודי.
- סמלי המדינה 2. (א) שם המדינה הוא "ישראל".
- (ב) דגל המדינה הוא לבן, שני פסי תכלת סמוך לשוליו, ומגן-דוד תכול במרכזו.
- (ג) סמל המדינה הוא מנורת שבעת הקנים, עלי זית בשני צדדיה, והמילה "ישראל" למרגלותיה.
- (ד) המנון המדינה הוא "התקווה".
- (ה) פרטים לעניין סמלי המדינה ייקבעו בחוק.
- בירת המדינה 3. ירושלים השלמה והמאוחדת היא בירת ישראל.
- שפה 4. (א) עברית היא שפת המדינה.
- (ב) לשפה הערבית מעמד מיוחד במדינה, לדובריה זכות לנגישות לשונית לשירותי המדינה; פרטים לעניין זה ייקבעו בחוק.

ד ב ר י ה ס ב ר

והמנון המדינה, התש"ט-1949 (להלן – חוק הדגל). פרטי הדגל והסמל אינם קבועים בחוק הדגל, אולם הם מוגדרים על דרך הפניה להכרזות של מועצת המדינה הזמנית. שם המדינה אף הוא מוגדר על דרך הפניה להכרזות מועצת העם, ונוסח המנון המדינה מופיע בתוספת לחוק הדגל. מוצע לפרט את תוכם של סמלים אלה, לעגן בחקיקת יסוד תיאור קצר שלהם ולקבוע כי יתר הפרטים בעניינם ייקבעו בחוק.

סעיף 3 מוצע לעגן שנית בחוק-יסוד את האמור בסעיף 1 לחוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל, לאור החשיבות המיוחדת וההיסטורית של ירושלים לעם היהודי.

סעיף 4 מוצע לעגן את מעמדן של השפה העברית והשפה הערבית במדינה. סימן 82 לדבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922 עד 1947, קובע בנוסחו הנוכחי כי עברית וערבית הן שפות רשמיות במדינה, אך בפועל, הן בחקיקה והן בפסיקה, מוענק לשפה העברית מעמד של בכורה. לכן מוצע לקבוע כי עברית היא שפת

מטרתה של הצעת חוק-יסוד זו היא לעגן בחקיקת יסוד את זהותה של מדינת ישראל כמדינת הלאום של העם היהודי, וכן להוסיף למערך החוקתי סדרת הוראות העוסקות במאפייניה היסודיים של המדינה כמדינה יהודית. חוק היסוד המוצע יצטרף לחוקי היסוד הקיימים, המעגנים מרכיבים נוספים באופייה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל.

סעיף 1 מוצע לעגן את עקרונות היסוד בדבר היותה של מדינת ישראל מדינת הלאום של העם היהודי. מוצע לקבוע כי ארץ ישראל היא מולדתו ההיסטורית של העם היהודי שבה קמה מדינת ישראל, כי בה הוא מממש את זכותו להגדרה עצמית במדינת לאום, וכי מימוש הזכות להגדרה עצמית לאומית במדינת ישראל ייחודי לעם היהודי.

סעיף 2 מוצע לקבוע, בחקיקת יסוד, את סמלי המדינה: שם המדינה, דגל המדינה, סמל המדינה והמנון המדינה. כיום סמלים אלה מעוגנים בחוק הדגל, הסמל

¹ הצעת חוק מס' פ/1989/20 (מספר פנימי: 565913); הועברה לוועדה ביום י"ד באייר התשע"ז (10 במאי 2017).

- (ג) אין באמור בסעיף זה כדי לפגוע במעמד השפה הערבית בפועל ערב תחילתו של חוקיסוד זה.
5. המדינה תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות.
6. (א) המדינה תשקוד על הבטחת שלומם של בני העם היהודי ושל אזרחיה הנתונים בצרה ובשביה בשל יהדותם או בשל אזרחותם.
- (ב) המדינה תפעל לשימור הזיקה בין המדינה ובין בני העם היהודי בכל מקום שהם.
- (ג) המדינה תפעל לשימור המורשת התרבותית, ההיסטורית והדתית של העם היהודי בקרב יהדות התפוצות.
7. (א) כל תושב ישראל, ללא הבדל דת או לאום, זכאי לפעול לשימור תרבותו, מורשתו, שפתו וזהותו.
- (ב) המדינה רשאית לאפשר לקהילה, לרבות בני דת אחת או בני לאום אחד, לקיים התיישבות קהילתית נפרדת.
8. הלוח העברי הוא לוח רשמי של המדינה ולצידו ימש הלוח הלועזי כלוח רשמי; השימוש לוח רשמי הלוח העברי ובלוח הלועזי ייקבע בחוק.

ד ב ר י ה ס ב ר

בשל אזרחותם. עוד מוצע לעגן את מחויבותה של המדינה לשימור הזיקה של המדינה לבני העם היהודי בכל מקום בעולם ולשימור מורשתם התרבותית, ההיסטורית והדתית של בני העם היהודי. בכך מוצע לתת ביטוי להיבט מרכזי באופייה היהודי של המדינה - היותה הבית הלאומי של כל יהודי העולם, ולא רק של היהודים המתגוררים בה.

סעיף 7 בסעיף קטן (א) מוצע, לראשונה בחקיקה, להעניק זכות לכל תושבי המדינה לפעול לשימור תרבותם, מורשתם, שפתם וזהותם.

בסעיף קטן (ב) מוצע להסמיך את המדינה לאפשר לקהילה, לרבות לקהילה המבוססת על בני דת אחת או בני לאום אחד, לקיים התיישבות קהילתית נפרדת. הסמכה כזאת אינה מופיעה כיום בחקיקה. בעת הכנת הצעת החוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית תיבחן שנית הכללתה של הוראה זו בחוק היסוד.

סעיף 8 מוצע לעגן את מעמדו של הלוח העברי כלוח רשמי במדינה, בהיותו אחד הביטויים התרבותיים הייחודיים של העם היהודי ומורשתו ההיסטורית. כמו כן, מוצע לקבוע כי הלוח הלועזי ימשם לצד הלוח העברי כלוח רשמי, שכן לוח השנה הלועזי (הגרגוריאני) הוא המקובל בעולם ואף משמש לוח מרכזי במדינה.

המדינה, וכך לתת ביטוי למרכזיות השפה באופייה של המדינה כמדינת הלאום של העם היהודי ולחשיבות המיוחדת לתחיית הלשון העברית במפעל הציוני מתחילתו. לצד קביעה זו, מוצע לעגן בחוק היסוד את המעמד המיוחד המוקנה במדינה לשפה הערבית, ואף להדגיש כי אין בחוק היסוד כדי לפגוע במעמד המוענק בפועל לשפה הערבית כיום. עוד מוצע להעניק לדוברי השפה הערבית זכות לנגישות לשונית לשירותי המדינה, שאינה מעוגנת כזכות עצמאית בחקיקה הקיימת.

סעיף 5 מוצע לעגן באופן הזהרתי בחוק היסוד את המחויבות של המדינה כמדינת הלאום של העם היהודי לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות, כפי שהיא מוזכרת בהכרזה על הקמת המדינה. עקרון יסוד זה בא לידי ביטוי בראש וראשונה בחוק השבות, התש"ו-1950 (הקובע מיהם הזכאים לשבות), וכן בסעיף 2 לחוק האזרחות, התשי"ב-1952 (הקובע אזרחות לכל עולה לפי חוק השבות).

סעיף 6 מוצע לעגן בחוק היסוד את הקשר המיוחד בין המדינה ובין בני העם היהודי בכל העולם ואת מחויבותה של המדינה להבטיח את שלומם של בני העם היהודי הנתונים בצרה בשל יהדותם, כפי שהיא מחויבת להבטיח את שלומם של אזרחי המדינה הנתונים בצרה

- יום העצמאות וימי זיכרון 9. (א) יום העצמאות הוא יום החג הלאומי של המדינה.
(ב) יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל ויום הזיכרון לשואה ולגבורה הם ימי זיכרון רשמיים של המדינה.
- ימי מנוחה ושבתון 10. שבת ומועדי ישראל הם ימי המנוחה הקבועים במדינה; למי שאינם יהודים הזכות לקיים ימי מנוחה בשבתם ובחגיהם; פרטים לעניין זה ייקבעו בחוק.
- יסודות המשפט 11. ראה בית המשפט שאלה משפטית הטעונה הכרעה ולא מצא לה תשובה בדבר חקיקה, בהלכה פסוקה או בדרך של היקש, יכריע בה לאור עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל.
- נוקשות 12. אין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק-יסוד שנתקבל ברוב של חברי הכנסת.

ד ב ר י ה ס ב ר

למי שאינו יהודי זכות לקיים ימי מנוחה בימי המנוחה שלו. פרטים לעניין ההסדרים שחלים לגבי ימי מנוחה, העסקת עובדים בימי מנוחה וכיוצא באלה ייקבעו בחקיקה רגילה, כפי שנעשה כיום.

סעיף 11 מוצע לעגן בחוק-יסוד את העיקרון המעוגן כיום בסעיף 1 לחוק יסודות המשפט, התש"ם-1980, ולפיו אם יש לקונה לעניין שאלה משפטית, לאחר שבית המשפט לא מצא לה תשובה בחקיקה, בהלכה פסוקה או בדרך של היקש, עליו לפנות ל"עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של מורשת ישראל".

סעיף 12 מוצע לקבוע כלל נוקשות, ולפיו כדי לשנות את חוק היסוד המוצע תידרש קבלת חוק-יסוד בכנסת ברוב של 61 חברי הכנסת.

סעיף 9 כיום, יום העצמאות וימי הזיכרון של המדינה מעוגנים בחוקים ספציפיים: חוק יום העצמאות, התש"ט-1949, חוק יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל, התשכ"ג-1963, וחוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה, התשי"ט-1959. מוצע לעגן ימים אלה בחקיקת יסוד נוכח מעמדם כמרכיב יסודי בזהותה של המדינה כמדינת הלאום של העם היהודי. יצוין כי לראשונה מוצע לכנות את יום העצמאות כיום החג הלאומי של המדינה, כפי שיום העצמאות מכונה במדינות אחרות.

סעיף 10 לשבת ולמועדי ישראל חשיבות תרבותית ולאומית במדינה, ולכן מוצע לעגנם בחקיקת יסוד. הנוסח המוצע מבוסס על האמור בסעיף 18 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, שבו נקבע כי שבת ומועדי ישראל הם ימי המנוחה הקבועים במדינה, אולם

יוזמים: חברי הכנסת אבי דיכטר, אברהם גגוסה, טלי פלוסקוב, מרדכי יוגב, יואב קיש, נאוה בוקר, בצלאל סמוטריץ', אורלי לוי אבקסיס, רוברט אילטוב, דוד אמסלם, דוד ביטן